

Ndonëse në kushte pandemie, edhe përgjatë vitit 2020 BSH-ja ka kryer aktivitete në kuadër të mbrojtjes monedhave nga falsifikimi. Këto aktivitete janë me natyrë parandaluese, kryesisht të fokusuara në procesin e testimit dhe monitorimit të makinave/pajisjeve autentikuese dhe sortuese të përdorura nga stafi profesionist. Ai inkurajohet për identifikimin dhe tërheqjen nga qarkullimi të monedhave të dyshuara, dhe të përdorë pajisje/makina autentikuese dhe përpunuese të testuara me sukses nga BSH-ja. Publikut i rekomandohet që gjatë pranimit të kartëmonedhave, të verifikojë vërtetësinë e tyre bazuar në metodën "prek, shiko, dhe ndiej" të publikuar në faqen zyrtare të BSH-së.

Gjatë vitit 2020, konstatohet rritje e numrit të kartëmonedhave të falsifikuara në qarkullim, ndërsa monedhat metalike vijojnë në të njëtin trend krahasuar me vitet e kaluara. Megjithatë, koeficienti i kartëmonedhave të falsifikuara për 1 milion copë kartëmonedha në qarkullim ngelet në vlera të ulëta.

Nga pikëpamja strukturore, pjesën më të madhe të kartëmonedhave të falsifikuara e zënë prerjet 2000 Lekë dhe 1000 Lekë, të ndjekura nga prerja 5000 Lekë dhe 500 Lekë. Nga këndvështrimi teknik dhe/ose teknologjik, falsifikimi i kartëmonedhave kombëtare bazohet tek riprodhimet nëpërmjet pajisjeve digitale komerciale, duke përdorur teknikën *ink-jet* të kopjimit me ngjyra, shoqëruar edhe me aplikimin metoda artizanale dhe teknologjike përiimitimin e elementeve të sigurisë.

Grafik 29. Statistika të kartëmonedhave të falsifikuara

Burimi: Banka e Shqipërisë.

2.7. SISTEMET E PAGESAVE

Operimi, mbikëqyrja dhe reformimi i sistemeve të pagesave janë disa nga funksionet kryesore të BSH-së. Nëpërmjet ushtrimit të tyre, garantohet siguria, qëndrueshmëria dhe efikasiteti i infrastrukturës bazë të pagesave në lekë. Ky është një parakusht i domosdoshëm për përcimin e politikës monetare, ruajtjen e stabilitetit finansiar dhe zhvillimin ekonomik në përgjithësi.

Në përbushje të këtyre funksioneve, BSH-ja, përtej operimit të qëndrueshëm të sistemeve të pagesave, i ka kushtuar vëmendje të veçantë rolit mbikëqyrës dhe katalizator në përbushje të Strategjisë Kombëtare të Pagesave me Vlerë të Vogël.

2.7.1. MBIKËQYRJA E SISTEMEVE TË PAGESAVE

Me qëllim përbushjen e funksionit mbikëqyrës së sistemeve të pagesave, gjatë vitit 2020 BSH-ja finalizoi vlerësimin tèresor të sistemit AIPS, sipas parimeve mbikëqyrëse të BQE-së. Procesi i vlerësimit analizon dhe nxjerr rekomandime aty ku është e nevojshme, për të gjithë llojet e rreziqeve që mbart operimi i sistemit, duke filluar nga rreziku ligjor dhe ai i qeverisjes, rreziqet financiare e operacionale, deri tek transparenca dhe objektiviteti i rregullave për pjesëmarrje në sistem.

Vlerësimi i sistemit AIPS u krye me mbështetjen e Bankës së Italisë, në kuadër të projektit të binjakëzimit “Forcimi i kapaciteteve të BSH-së në kuadër të përafrimit me legjislacionin e BE-së”. Rregullat, proceset dhe infrastruktura e sistemit AIPS rezultuan në përputhje të plotë me standarde e BQE-së dhe rekomandimet e lëna vlerësohen lehtësisht të adresueshme. Rezultatet pozitive nga ky vlerësim garantojnë qëndrueshmërinë e infrastrukturës bazë të tregjeve financiare dhe janë domethënëse në vazhdën e përpjekjeve për zhvillimin e tregjeve kapitale.

Vëmendje i është kushtuar edhe mbikëqyrjes së sistemit AECH, ku gjatë vitit është kryer një analizë e përbushjes së rekomandimeve të dala nga vlerësimi i sistemit në vitin 2018. Garantimi i sigurisë dhe i efikasitetit të këtij sistemi është mjaft i rëndësishëm për zhvillimin e modernizimin e tregut të pagesave me vlerë të vogël, çka përbën një nga priorititetet e BSH-së, në kuadër të Strategjisë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël 2018-2023.

Në kuadër të rregullimit të shërbimeve të pagesave, BSH-ja shtoi përpjekjet për miratimin e ligjit 55/2020 “Për shërbimet e pagesave” nga Parlamenti i Republikës së Shqipërisë¹⁹, si dhe ka intensifikuar punën për hartimin e akteve nënligjore në zbatim të tij. Për hartimin e kuadrit rregulativ, BSH-ja ka bashkëpunuar me Bankën Botërore. Për disa komponentë të caktuar, si autentifikimi i thelluar i klientit dhe siguria kibernetike, është bashkëpunuar me Bankën e Italisë.

Masa janë marrë edhe në lidhje me hartimin e aktit ligjor për transpozimin e Direktivës së BE-së “Për llogarinë e pagesës”. Kjo direktivë, përtëj nxitjes së mëtejshme të transparencës dhe konkurrencës nëpërmjet krijimit të procedurave të standardizuara për kalimin/këmbimin e llogarisë së një klienti nga njëra bankë në tjetrën, pritet të nxisë përfshirjen financiare të popullsisë falë prezantimit të një llogarie me karakteristika bazike. Kjo lloj llogarie nuk mbart kosto minimale për personat që aktualisht nuk kanë asnjë akses në institucionet bankare.

Paraprakisht, janë marrë masa për zhvillimin e një pyetësori, i cili i është dërguar bankave, në lidhje me përfshirjen financiare dhe produktet bankare që ofrohen nga to. Informacioni i përfthuar nga ky pyetësor mund të ndihmojë BSH-në gjatë hartimit të kuadrit ligjor për transpozimin e Direktivës, në lidhje

¹⁹ Ligji “Për shërbimet pagesave” u miratua më datë 30.4.2020.

me përcaktimin e komisioneve për instrumente dhe shërbime, të cilat do të lidhen me këto "llogari bazike". Rezultatet e pyetësorit kanë identifikuar fushat ku mund të vijohet me një hulumtim më të detajuar, për sa i përket ndërlidhjes së hapjes së "llogarisë bazike" dhe ndikimit të saj në përfshirjen financiare.

BSH-ja ka nisur dhe një sërë projekteve përgatitjeve dhe përmirësimin e infrastrukturës së sistemeve të pagesave si: ai përgatitjeve e sistemit të shlyerjeve në monedhën euro, ku gjatë vitit u finalizuan termat e referencës dhe ka nisur prokurimi i zhvillimeve në sistem; zhvillimi i *instant payment*, ku në bashkëpunim me Bankën Botërore, po hartohet raporti i realizueshmërisë së projektit; funksionimin e debitimit direkt, ku po punohet përhartimin e kuadrit rregullativ.

2.7.2. ROLI REFORMATOR I BANKËS SË SHQIPËRISË NË FUSHËN E SISTEMEVE TË PAGESAVE

BSH-ja ka vijuar punën përzbatimin e Strategjisë Kombëtare për Tregun e Pagesave me Vlerë të Vogël në Shqipëri 2018-2023. Gjatë vitit 2020 janë ndërmarrë një sërë masash, duke përbushur në një shkallë të konsiderueshme planin e veprimit të kësaj strategjie.

HAPËSIRË INFORMUESE 5: REALIZIMI I PLANIT TË VEPRIMIT TË STRATEGJISË KOMBËTARE PËR PAGESAT ME VLERË TË VOGLË DERI NË VITIN 2020

Në kuadër të monitorimit të zhvillimeve në lidhje me Strategjinë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël (2018-2023) në mbledhjen e VI të Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave (KKSP) të datës 17 dhjetor 2020, u prezantua realizimi i masave të parashikuara në planin e veprimit, priorititet afatshkurtra, si dhe rishikimi i disa afateve përmes një procesi. Kjo analizë, përtunjësuese së monitorimit nga ana e KKSP-së të përbushjet së objektivave, synon të nxise transparencën dhe llogaridhëni e Komitetit. Vlen të theksohet se, përbushja e strategjisë bëhet edhe më e rëndësishme përshtakës së ndërlidhjes që ajo ka si në planin kombëtar ashtu edhe atij ndërkufitar. Më konkretisht, një sërë masash të parashikuara në strategji mbështesin përbushjen e objektivave të Grupit Ndërinstitucional të Punës për Zhvillimin e Tregtisë Elektronike në Shqipëri, Strategjinë Kombëtare të Diasporës dhe Emigracionit, si dhe është pjesë e reformës 10 të Programit të Reformës Ekonomike 2021-2023.

Në këtë kuadër, analiza e kryer identifikoi se deri më tani, janë arritur më shumë se 50% e masave të parashikuara në planin e veprimit të strategjisë. Në vijim analizohen masat e arritura kryesisht në vitin 2020.

- **Miratimi i ligjit "Për shërbimet e pagesave" (PSD2), i cili transponon direktivën e rishikuar të Bashkimit Evropian 2015/2366**

Ky ligj, nëpërmjet ridimensionimit të aktiviteteve të institucioneve financiare jobanka, të cilat ofrojnë shërbime pagesash dhe transfertash aktualisht (por

dhe ato që do të hyjnë në treg potencialisht) dhe lejimit të hapjes së llogarive nga ana e tyre (aktualisht e ndaluar nga kuadri ligjor në fuqi "Për bankat në Republikën e Shqipërisë", i cili e klasifikon çdo tepricë kreditore si depozitë), si dhe emetimin e instrumenteve elektronike të pagesave, vlerësohet se do të ketë ndikim në rritjen e popullsisë që zotëron një llogari për të kryer pagesa. Më konkretisht, nëse qytetarët aktualisht përdorin Postën Shqiptare, Western Union apo Money Gram për të kryer dhe marrë pagesa, por nuk kanë mundësi të kenë një llogari pranë këtyre institucioneve, nëpërmjet ligjit 55/2020 "Për shërbimet e Pagesave", kjo bëhet e mundur, duke nxitur njëkohësisht edhe përdorimin e pagesave elektronike nëpërmjet këtyre llogarive. Duke marrë në konsideratë faktin se këto lloje institucionesh kanë një prezencë të gjërë gjeografike edhe në zonat rurale, ndikimi në përfshirjen financiare do të jetë i lartë. Ligji gjithashtu krijon mundësinë e bashkëpunimit të bankave me IFJB-të, çka ndihmon në një prezencë më të gjërë të bankave në të gjithë territorin e vendit. Ndikim në përfshirje financiare do të ketë dhe kuadri prudencial për mbrojtjen e konsumatorit i krijuar nga ky ligj, si dhe hapësirat e krijuara nga shërbimet inovative që instrumentet elektronike të përdoren nga publiku i gjërë në jetën e përditshme.

Objektivat e arritur nëpërmjet miratimit të Ligjit dhe akteve nënligjore në zbatim përbushin masat e planit të veprimit si vijon:

1. rregullimin gjithëpërfshirës të agjentëve dhe nënagjentëve për ofrimin e shërbimit të pagesave dhe shërbimeve të lidhura me to;
  2. rregullimin, në mënyrë të qëndrueshme, e përdorimit të nënkontraktimit të shërbimeve nga palë të treta në të gjithë sektorin e pagesave, me fokus të veçantë në përdorimin e ofruesve të shërbimit teknik;
  3. përfshirjen në kuadrin ligjor të rregullimit dhe mbikëqyrjes, në lidhje me shërbimet e pagesave;
  4. kijimin e një njësie për Mbrojtjen e Konsumatorit për shërbimet e pagesave dhe më gjërë;
  5. kijimin e strukturave të posaçme pranë ofruesve të shërbimeve të pagesave për adresimin e mosmarrëveshjeve;
  6. kijimin e konceptit të bankës që funksion me rrjet agjentësh;
  7. nxitjen e konkurrencës dhe e inovacionit në tregun e dërgesave të emigrantëve;
  8. garantimin e kontratave që përcaktojnë të drejtat dhe detyrimet, si përofruesit e shërbimit ashtu edhe përpërdoruesit, në mënyrë të qartë dhe të zbatueshme.
  9. mbajtjen e një regjistri të agjentëve të përdorur nga bankat dhe ofruesit e shërbimeve të pagesave. Ky regjistër të jetë publik dhe i disponueshëm për konsumatorët.
- **Rishikimi i rregulloreve përfunksionimin e sistemit AIPS dhe AECH, si dhe vlerësimi i sistemeve sipas parimeve mbikëqyrëse të Bankës për Rregullime Ndërkombëtare (BRN) dhe BQE-së, mbështetur nga Banka e Italisë**

Nëpërmjet rishikimit të kuadrit rregullativ përfunksionimin e sistemit AIPS dhe AECH, ku janë reflektuar dhe një sërë nga gjetjet e vlerësimit të sistemeve sipas parimeve mbikëqyrëse të BRN-së dhe BQE-së, janë përbushur një sërë masash, si mund të evidentohet edhe nga pikat në vijim.

1. Rregulloret dhe rregullat e tjera për gjithë infrastrukturën e sistemit të pagesave në vend do të garantojnë akses të drejtë dhe të hapur. Atje ku të jetë e nevojshme, do të ndiqen reforma ligjore.

2. Operacionalizimi i kategorisë së "pjesëmarrjes së tërthortë" në AECH.
  3. Të analizohet mundësia për të kolateralizuar "ex ante"/ paraprakisht pozicionet neto të debitit të shkaktuara nga pjesëmarrësit e AECH-së. Të analizohet gjithashtu vendosja e limiteve për pozicionet neto të debitit të pjesëmarrësve të AECH-së.
  4. Vlerësim i detajuar i AIPS dhe AECH në bazën e CPMI-HOSCO të PFMI dhe rregullores përkatëse të BQE-së: përgatitja e një vëtëvlerësimi të detajuar; kryerja e një vlerësimi të jashtëm. Sistemet e pagesave të operuara nga sektori privat zbatojnë masa të repta për administrimin e rezikut.
  5. Të sigurohet që ofruesit e shërbimeve të pagesave dhe operatorët e sistemit të pagesave të rishikojnë rregullisht strukturën e tyre të kostove dhe çmimeve (Homebanking).
- **Zhvillime infrastrukturore**
    1. Finalizimi i termave të referencës për shlyerjen në euro dhe fillimi i prokurimit të zhvillimeve në sisteme.
    2. Hartimi i kuadrit rregulativ për funksionimin e skemës së debitimit direkt.
    3. Në kuadër të zhvillimit të Instant Payment, është kryer një vrojtim/analizë pranë bankave me qëllim hartimin e raportit mbi realizueshmërinë e projektit si dhe në bashkëpunim me Bankën Botërore për raportin "ALBANIA: A Review of Implementation Options for Fast Payment System".

Në kuadër të përbushjes së rolit si katalizator, BSH-ja organizoi Mbledhjen e VI²⁰ të Komitetit Kombëtar i Sistemit të Pagesave, në muajin dhjetor 2020. Në këtë mbledhje, përgjegjës prezentimeve për përbushjen e Strategjisë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël, si dhe prioriteteve afatshkura dhe masat e nevojshme për realizimin e tyre, u adresuan edhe një sërë çështjesh në mbështetje të zhvillimeve të tregut. Në lidhje me krijimin e Open Banking dhe Application Programming Interface (API) në zbatim të detyrimeve që u burojnë bankave për pajtueshmërinë me Ligjin e Shërbimeve të Pagesave, u prezantuan përvoja të tregjeve, të cilat synonin maksimizimin e efekteve kundrejt reduktimit të nevojave për investim. Vëmendje iu kushtua dhe anëtarësimi të IFJB-ve në sistemin AECH. Në mbështetje të këtyre tematikave, përvèç anëtarëve të KKSP-së, në mbledhje ishin të ftuar edhe institucionë e kompani ndërkombëtare, si Banka Botërore dhe kompanitë SWIFT, TIETO dhe CBI S.c.p.a.

2.7.3. ROLI I OPERATORIT TË SISTEMEVE TË PAGESAVE AIPS DHE AECH

BSH-ja ka vijuar të luajë rolin e saj kyç në nxitjen e funksionimit normal të sistemeve të pagesave, infrastruktura kryesore e të cilit përbëhet nga sistemet

²⁰ https://www.bankofalbania.org/Pagesat/Komiteti_Kombetar_i_Sistemit_te_Pagesave/Mbledhja_e_Gjashte_Vjetore_e_Komitetit_Kombetar_te_Sistemit_te_Pagesave_17_dhjetor_2020.html

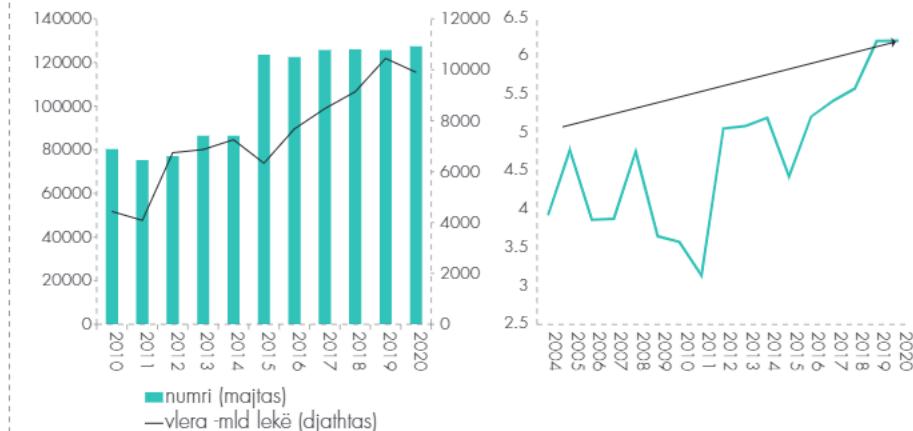

AIPS²¹ dhe AECH²². Ky rol ka pasur rëndësi në promovimin e sigurisë dhe efikasitetit, veçanërisht në pjesën e parë të vitit, duke pasur parasysh ndikimin e "gjendjes së fatkeqësisë natyrore" të shpallur nga Qeveria Shqiptare. Të dy këto sisteme, të administruara dhe operuara nga BSH-ja, kanë vazhduar të funksionojnë në mënyrë të sigurt dhe efikase. Disponueshmëria e të dy sistemave ka qenë maksimale (përkatësisht 99.66% për sistemin AIPS dhe 99.99% për sistemin AECH) dhe i është përgjigjur gjithnjë nevojave të tregut.

SISTEMI I SHLYERJES SË PAGESAVE NDËRBANKARE ME VLERË TË MADHE (AIPS)

Në sistemin AIPS u shlye një volum prej 127,500 transaksione të gjithashtu me një vëllim total të likuiditetit të qarkulluar në sistem prej 9,905 miliardë lekësh. Krahasuar me një vit më parë, vëllimi dhe vlera e transaksioneve të shlyera kanë reflektuar respektivisht, rritje me rreth 1.38% dhe rënje me 5.24%. Vlera e transaksioneve të procesuara në AIPS në raport me PBB-në, vlerësohet pothuajse në të njëjtat nivele krahasuar me vitin 2019.

Grafik 30. Numri dhe vlera e transaksioneve në AIPS (majtas) dhe raporti i aktivitetit të sistemit ndaj PPB-në (djathjas)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Referuar shpërndarjes sipas tipologjisë së transaksioneve në sistemin AIPS, zëri "Pagesa për Klientë" (një zë ky me peshën kryesore të pagesave në termal të numrit, 62.5%) vijon të paraqesë ritme rritëse, si në numër ashtu dhe në vlerë. Nga ana tjeter, "Shlyerje nga sistemi AFISaR" me një peshë prej 25.6%

²¹ Sistemi AIPS konsiderohet si infrastruktura bazë për shlyerjen e pagesave në monedhën kombëtare dhe shlyerjen e transaksioneve të tregjeve financiare. https://www.bankofalbania.org/Pagesat/Sistemi_nderbanksar_i_pagesave_me_vlere_te_madhe_AIPS/

²² Sistemi AECH ofron klerimin e transaksioneve ndërbankare të klientëve të bankave (individë dhe biznes), https://www.bankofalbania.org/Pagesat/Sistemi_i_klerimit_te_pagesave_me_vlere_te_vogel_AECH/

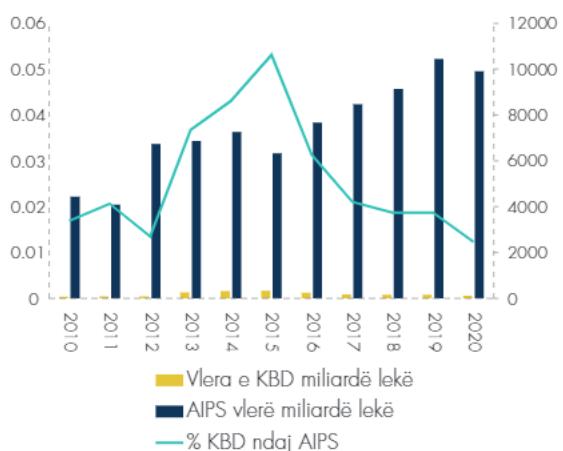
të vlerës së totalit të transaksioneve të shlyera në AIPS, ka reflektuar rënje me rreth 3.4% në numër transaksionesh, dhe rritje me rreth 6.2% në volum, krahasuar me një vit më parë.

Kredia Brenda Ditës (KBD) ka reflektuar ulje me rreth 28.93% sa i përket numrit, dhe rritje me rreth 26.19% në vlerë, duke sjellë edhe një rritje të vlerës mesatare për transaksion. Duhet të theksohet se ulja e përdorimit të KBD-së ndër vite, reflekton një rënje të ekspozimit të sistemit ndaj rrezikut të likuiditetit.

SISTEMI I KLERIMIT TË PAGESAVE ME VLERË TË VOGËL (AECH)

Aktiviteti i sistemit AECH ka vijuar të paraqesë rritje, pavarësisht situatës së krijuar nga pandemia. Në terma vjetore, numri dhe vlera e pagesave të kleruara janë rritur respektivisht me 12.0% dhe 5.8%.

Grafik 31. Raporti i Kredisë Brenda Ditës (KBD) ndaj totalit të vlerës së shlyer në AIPS

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 32. Ecuria e numrit dhe të vlerës së transaksioneve të kleruara në AECH në vite (majtas) dhe raporti i transaksioneve të procesuara në AECH në raport me popullsinë mbi moshën 15 vjeç (djathtas).*

*Nënkuption që 33.37 % e popullsisë mbi 15 vjeç kryen një transaksion ndërbankar në vit nëpërmjet sistemit AECH. Kjo shifër ka shënuar një rritje të vazhdueshme e cila bëhet edhe më e qenësishme nëse merret në konsideratë fakti që në Shqipëri rreth 40 % e popullsisë (vlerësimi Findex 2014, Banka Botërore) zotëron një llogari bankare për kryerjen e pagesave ndërbankare.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Raporti i transaksioneve të kryera në AECH në raport me popullsinë ka vijuar të rritet, duke reflektuar një përdorim më të gjerë të këtij sistemi nga publiku i gjerë. Rritja e vazhdueshme e transaksioneve të procesuara në sistemin AECH, kryesisht për pagesa për klientët e bankave²³, vlerësohet të reflektojë efikasitetin e masave të marra nga BSH-ja mbi komisionet e aplikuara nga bankat (si në vitin 2011 ashtu edhe në vitin 2020) në përdoruesit fundorë, me synim zgjerimin e përdorimit të këtij sistemi.

²³ Analiza e tregosit të shpërndarjes së pagesave sipas pjesëmarrësve evidenton se pagesat për klientë të iniciuara nga bankat vazhdojnë të zënë peshën kryesore të transaksioneve të procesuara në sistemin AECH, duke mbizotëruar ndaj transaksioneve të iniciuara nga pjesëmarrësit e tjera (MFE-ja dhe BSH-ja).

HAPËSIRË INFORMUESE 6: RISHIKIMET E KUADRIT RREGULLATIV TË SISTEMEVE AIPS DHE AECH DHE NDIKIMI NË TREG

Në muajin qershor 2020, BSH-ja miratoi rregulloret e reja të sistemeve AIPS dhe AECH. Këto rishikime, ndër të tjera, synonin të adresonin një sërë zhvillimesh të tregut dhe të promovonin më tej masat e parashikuara në Strategjinë Kombëtare të Pagesave me Vlerë të Vogël.

Risitë kryesore të këtyre rishikimeve lidhen me zgjerimin e pjesëmarrjes në sistemin AECH me IFJB-të dhe krijimin e kërkesave të mirëpërcaktuara për pjesëmarrjen e tërthortë në të dy sistemet, duke synuar aderimin e rreziqeve të mbartura nga këto ndërlidhje.

Më konkretisht, zgjerimi i pjesëmarrjes së IFJB-ve, të cilat ofrojnë shërbime pagesash dhe paraje elektronike, synon të nxisë ndërveprimin midis këtyre institucioneve dhe bankave. Kjo mundëson ofrimin e shërbimeve sa më efikase nga këto institucione, të cilat ofrojnë shërbime kryesisht për ato kategori të popullsisë që nuk kanë qasje bankare. Megjithatë, akomodimi i pjesëmarrjes së këtyre institucioneve krijon dhe rreziqe të shtuara për sistemin, si nga pikëpamja operacionale ashtu edhe financiare, të cilat u adresuan nëpërmjet përcaktimit të qartë të kushteve teknike, operacionale dhe shlyerëse të pjesëmarrjes.

Rishikimi i kuadrit rregullativ të sistemit AIPS synoi gjithashtu krijimin e kushteve të nevojshme për anëtarësimin e operatorëve privatë të sistemeve të licencuar nga BSH-ja. Kjo i mundëson infrastrukturave të ndryshme të shlyejnë në sistemin AIPS, përfshirë këtu dhe operatorin ALREG, i cili funksionon si Depozitar Qendror i Tituve Privat dhe është një komponent i rëndësishëm i funksionimit të bursës dhe të tregjeve të kapitalit.

Zhvillimet e sipërcituara kanë ndikim të drejtpërdrejtë si në shtimin e aktivitetit të dy sistemeve ashtu edhe në rreziqet e mbartura. Në këtë kuadër, rishikimet rregullative përtet kushteve të përcaktuara me qëllim minimizimin e rreziqeve, kanë konsoliduar edhe bashkëpunimin me një sërë funksionesh të BSH-së, të cilat lidhen me stabilitetin dhe qëndrueshmérinë e këtyre sistemeve dhe pjesëmarrësve në to.

Së fundi, rishikimet e kuadrit rregullativ adresuan edhe nevojën e një diferencimi të komisioneve për pagesat e iniciuara në formë elektronike në këto sisteme, krahasuar me ato në formë letër. Këto rishikime u bazuan në vlerësimin e kostove të mbartura nga ana e bankave për ofrimin e tyre, si dhe reflektorin objektivat e Strategjisë Kombëtare të Pagesave me Vlerë të Vogël për nxitjen e përdorimit të pagesave elektronike.

Më konkretisht, dispozitat e kuadrit rregullativ parashikojnë eliminimin e komisioneve për pagesat me vlerë të vogël të iniciuara në mënyrë elektronike nëpërmjet shërbimeve homebanking deri në shumën 20,000 lekë, dhe diferençimin e komisioneve për pjesën tjetër të pagesave të iniciuara me homebanking deri në masën 50% të komisioneve të aplikuara për pagesat në formë letër. Në këtë linjë, BSH-ja ka përcaktuar vlerën tavan për komisionet e aplikuara nga bankat për pagesat e procesuara në sistemin AIPS dhe AECH respektivisht 1,500 dhe 500 lekë, që prej vitit 2011. Këto tavane aktualisht do të aplikohen vetëm për pagesat e iniciuara në formë letër.

Nxitja e përdorimit të shërbimeve homebanking është një domosdoshmëri në kuadër të promovimit të inovacionit që do të sjellë zbatimi i ligjit "Për shërbimet e pagesave" dhe projektit Instant Payment.

2.7.4. INSTRUMENTET E PAGESAVE

Viti 2020 u karakterizua nga një tendencë në rritje e përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave krahasuar me një vit më parë. Raportimet e bankave për instrumente të pagesave tregojnë se deri në fund të vitit, ka pasur një rritje të vazhdueshme të pagesave të iniciuara nga klientët me kartë dhe pagesave me para elektronike, e njëkohësisht edhe të pagesave home banking.

Numri i pagesave me instrumente është rritur me 18.5%, duke kapur nivelin e rreth 22.06 milionë pagesa në total, ndërkohë që vlera në total e pagesave ka pësuar një rënje të lehtë prej 2.9%.

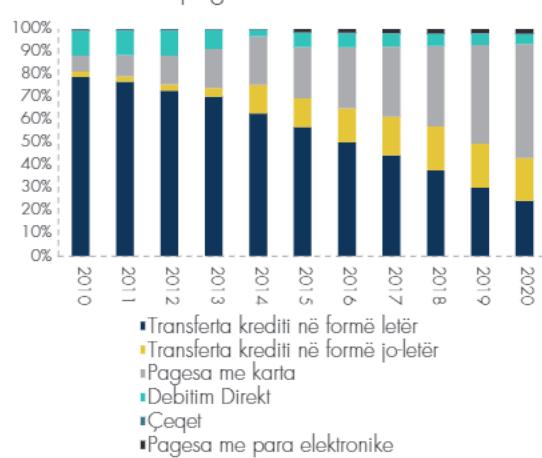
Analiza sipas instrumenteve të pagesave të përdorur tregon për një zgjerim të vazhdueshëm të pagesave elektronike. Pagesat me karta zënë vendin kryesor të instrumenteve të pagesave, përkatësisht me 50.1% në numër, duke tejkaluar kështu për herë të parë transfertat e kreditit në formë letër. Kjo rritje i dedikohet edhe kufizimeve në lëvizje gjatë pandemisë.

Pagesat me para elektronike, si një instrument pagese relativisht i ri, po përdoret ekskluzivisht nga individët dhe jo nga bizneset. Ndërkohë, i njëjtë trend vihet re edhe tek pagesat me karta, të cilat vazhdojnë të përdoren më shumë nga individët sesa nga bizneset (në një raport përdorimi 97.2% individë, përkundrejt 2.8% biznese). Nga ana tjetër, bizneset vazhdojnë të reflektojnë një përdorim më tradicional të bankingut (transfertë krediti në formë letër, jo letër, çeqet etj.) krahasuar me individët.

HOME BANKING

Inicimi i transfertave të kreditit në formë elektronike realizohet nëpërmjet shërbimeve "home banking", të cilat ofrohen në 11 nga 12 banka që operojnë në vend. Këto shërbime po gjijnë një përdorim gjithnjë e më të gjërë në tregun shqiptar, duke u përdorur jo vetëm për shërbimet bazike të informimit mbi llogarinë, por edhe për kryerjen e pagesave online.

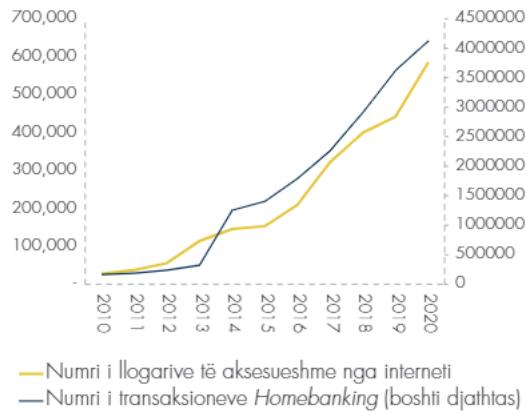
Grafik 33. Ecuria e numrit të instrumenteve të pagesave në vite.

Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

Grafik 34. Ecuria e numrit të transaksioneve homebanking dhe numrit të llogarive që ofrojnë këto shërbime

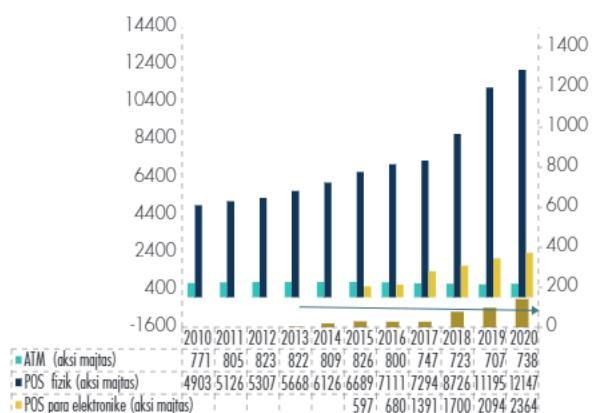
Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

Në vitin 2020, vihet re një rritje prej 13.7% e volumit të pagesave "home banking" dhe një rritje e lehtë prej 8.8% e vlerës së këtyre transaksioneve, krahasuar me një vit më parë. Kontribut në rritjen e përdorimit të "home banking", vlerësohet të kenë si masat e marra nga BSH-ja, ashtu edhe politikat e bankave, në kuadër të promovimit të mënyrave alternative të pagesave. Këto masa janë reflektuar në shtimin e llogarive të aksesueshme në distancë me rreth 32.6%, dhe në rritjen e këtyre të fundit ndaj totalit të llogarive të klientëve në 19.8%. Nga pikëpamja e përdorimit të llogarive të aksesueshme nga interneti, deri në fund të vitit 2020, shënohen rreth 7.03 transaksione në pagesa jocash për llogari, duke iu afroar më shumë nivelistë synuar të Strategjisë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël (prej 10 pagesave jocash/jo me para fizike për fryshtë deri në fund të vitit 2022).

KARTAT BANKARE

Në Republikën e Shqipërisë, në fund të vitit 2020, të gjitha bankat që operojnë në treg janë të licencuara si emetuese kartash, ndërkohë që 7 prej tyre janë të licencuara edhe si pranuese kartash. Infrastruktura e ofruar nga këto banka, ka rezultuar në rritje përsa i përket numrit të POS-ve (Point of Sale) (rritje 8.5% krahasuar me vitin 2019). Pavarësisht prirjes pozitive të shtimit në numër të terminalave POS, të reflektuar dhe në raportin POS për 1,000,000 banorë (i cili në vitin 2020 rezulton në shifren 4,268), përqendrimi i tyre vijon të jetë mjaft i lartë në qarkun e Tiranës²⁴, në masën 88.5%.

Grafik 35. Ecuria e ATM-ve dhe POS-eve ndër vite.

Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

Rritje të konsiderueshme kanë pasur edhe POS-et virtuale, nëpërmjet të cilave mund të kryhen pagesa me karta në internet për qëllime të tregtisë elektronike. Sistemi bankar ka ofruar të tilla shërbime që prej vitit 2013, por zgjerimi i përdorimit të tyre nga tregtarët, të cilët dëshirojnë të kryejnë tregti në mënyrë elektronike, ka qenë me ritme shumë të moderuara. Ndërkohë, në vitin 2020 u shënua një rritje me 44 POS-ë virtuale. Zhvillimi i kësaj infrastrukturës është mjaft i mirëpritur, në kuadër të promovimit të nxitjes së pagesave elektronike. Ndikim pozitiv në këtë drejtim do të ketë dhe zbatimi i ligjit 55/2020 "Për shërbimet e pagesave".

²⁴ Ndarja e qarqeve bëhet sipas degëve të BSH-së.

Në fund të vitit 2020, numri i terminaleve ATM (Automated Teller Machine) është rritur në 738, krahasuar me 707 terminale që rezulton në vitin 2019²⁵. Pavarësisht se ATM-të përdoren kryesisht për tërheqje të cash-it, përgjatë vitit 2020 kemi një zgjerim të funksioneve të ATM-ve që mundësojnë kryerje të depozitimeve dhe transfertave.

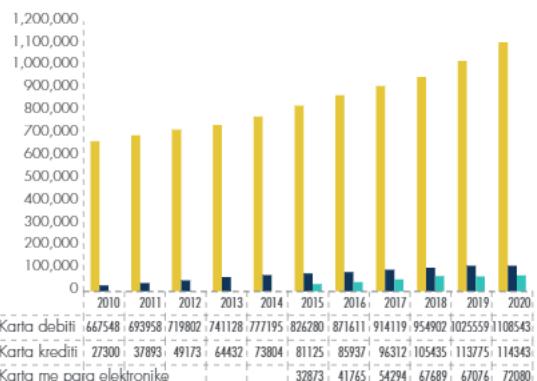
Zhvillime mjaf pozitive kanë shënuar dhe terminalet për përdorimin e kartave me para elektronike, të cilat vijojnë të paraqesin ritme rritëse prej 12.9% krahasuar me fundin e vitit 2019. Nxitja e përdorimit të instrumenteve të parasë elektronike ka ndikim në përfshirjen financiare të popullsisë, duke mundësuar aksesin në shërbime bankare nga kategori të popullsisë, të cilat nuk mund të kenë akses në shërbime të tjera.

Gjatë vitit 2020, vihet re një rritje me 5.6% e emetimit të kartave të debitit dhe një rënje me 4.3% e kartave të kreditit. Gjithashtu, fundi i vitit ka shënuar një rritje prej 7.5% të kartave me funksion paraje elektronike krahasuar me vitin paraardhës.

Bazuar në kuadrin ligjor dhe rregullativ të BSH-së, produktet e parasë elektronike ofrohen dhe nga IFJB të licencuara si institucione të parasë elektronike. Në tregun shqiptar operojnë aktualisht tre institucione të tilla. Gjatë vitit 2020, këto institucione kanë kryer një volum prej afërsisht 3.8 milionë pagesa me para elektronike, me një vlerë prej 10.8 miliardë lekësh.

Paraja elektronike, edhe pse vijon të tregojë një trend rritës, mbetet ende në nivele të ulëta, megjithëse duke krijuar një vlerë të shtuar për atë pjesë të popullsisë që nuk ka akses në llogaritë bankare. Një zhvillim mjaf pozitiv në tregun e parasë elektronike të IFJB-ve është dhe licencimi i Postës Shqiptare, një institucion me prezencë të zgjeruar në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

Grafik 36. Zhvillimet e kartave të debitit dhe të kreditit

Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

²⁵ Njëkohësisht, numri i bankave ra nga 14 në fund të vitit 2018, në 12 në fund të vitit 2019.

